

AZ ERDÉLYRÉSZI
MÉHÉSZ EGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

A LAPOT AZ E. M. E.
TAGJAI TAGSÁGI
ILLETMÉNY FEJÉBE
KAPJÁK.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
CLUJ—KOLOZSVÁR,
STR. A. MURESAN (ATTILA-U.) 10.

Felelős szerkesztő és kiadó: TÖRÖK BÁLINT az E. M. E. főtájkára.
Főmunkatársak:
BALÁZS PÉTER, BOGA LAJOS, SZENTPÉTERY GYÖRGY.

TELEFON 158. SZ.
A LAP MEGJELENIK
HAVONKÉNT EGYSZER

Rajoztatás, mézeltetés.

Irta: Horhii Balla István.

Véleményem szerint az eredményes méhészkedéshez a legelső sorban a méhek természetének alapos ismerete szükséges, mert a méhész csak ennek a révén tud a méhek családi állapotával a méhlegelőhöz, kaptárhoz, az időjáráshoz alkalmazkodni, ennek a révén tudja a méhek munkásságát, az építkezést, fiasítást és mézeltetést úgy vezetni, hogy kitűzött céljához képest hol elősegítse vagy korlátozza, hol pedig meg is szüntesse; a célja elérését hátráltató körülményeket kiküszöbölhesse, a célját elősegítő tényezőket pedig előállítani tudja.

Mi a rajzás oka?

A méhek egyénileg a fiasítással, társadalmilag a rajzással szaporodnak. Az egyéni szaporodásnak vagyis a népesedésnek szükségét érzik a méhek már januárban februárban, míg a társadalmi szaporodás vagyis a rajzásra való hajlandóság csak később, a melegebb idő beálltával, a bő mézelés idejében akkor kezd mutatkozni, amikor minden sejt már mézzel, fiasítással már megteit, a szaporán petéző anya pedig népességgel annyira megtömté és zsufoltta tette, hogy a méhek a köpüben már nem is férnek, hanem a köpü szája körül fűrtben kiülnek és a köpü „megszakállasodik” vagy „tögyel”. A zsufoltság következtében a méhek egymást a munkában feltartóztatják mert oly tömegesen vannak, hogy mozogni is alig tudnak. A zsufoltság további következménye, hogy az anyának a petézésre nincsen helye, mert amint egy sejt a fiasítástól kiürül, a mézzel megtelt méhek, hogy a gyűjtésre újból ki-mehessenek, a kiürült sejtet azonnal tele méz-elik, aminek következtében az anyának a fiasítást abba kell hagyni. Ugyancsak a zsufoltság következménye a kiállhatatlanságig fokozódó nagy hőség. Mindezek a körülmények a család munkaképességét megbénítják, az együttmaradást tarthatatlanná teszik, a méheket a családi megosztásra kényszerítik, vagyis a méhek a rajzásra határozzák el magukat, amiért is a lépek széléin anyabölcsöket építenek, amiket az anyával be is petéztetnek és heréket szaporítanak. Az első anyabölcső befedése előtt, de mindenesetre az első fiatal anya kikéltése előtt az öreg anyával a már kijáró öregebb gyűjtőméhek legnagyobb része mint első raj a délelőtti 10 óratól a délutáni 2—3 óráig kivonul.

Néha megtörténik, hogy az öreg anya a rajzásra való készülődés közben elpusztul, ekkor az u. n. éneklő első raj egy vagy több el nem pározott fiatal anyával válik el a törzstől, ha pedig az öreg anya szárnyai hibája vagy az öregség miatt való elgyengüléséből kifolyólag a rajzaskor a rajjal nem tud szárnyra kelni, leesik és a méhek nem találják meg, a kivonult raj visszazár a törzshöz, a méhek megvárják a fiatal anyák kikéltését és az előbbi módon rajzik meg.

Minthogy a kijáró öreg méhek nincsenek a helyzettel megelégedve, a családban ezek a pártitók, a rajzás megindultakor otthonlevők mind a kivonult rajhoz csatlakoznak, de a rajzás idejében hazatérők is mind a rajhoz csatlakoznak, ez az oka annak, hogy a rajban sok

virággal megrakodott méh van, ez az oka annak is, hogy legnépesebb az első raj, gyengébb a második és fokozatosan gyengébbek a következő utórajok.

Hogy nyerjük a legerősebb első rajt, hogy akadályozzuk meg a gyenge utórajok kijövetelét?

Ha a legerősebb első rajra akarunk szert tenni, az összes kijáró pártitó méhektől meg kell a törzset szabadítani és ezzel egyúttal a rajzás is abba marad. Erre nézve már Balásházi János 1833-ban megjelent *Az okos gazda* című művében megtaláljuk az utasítást: „A méheknek gazdag mézét és viaszát neveli, ha egynél többet nem rajzik a méh, mely úgy akadályoztatik meg, ha erősebb anyaméh helyére tesszük a befogott rajt, az anyaméhet pedig más helyre a méhesbe és toldást is tesznek alá. Továbbá főszerevetel, hogy a rajokat nagy köpübe nem kell bételni, hanem kicsinybe, ilyenekben serényebben dolgoznak. Az elcserelés által az anyaköpi méhei megkevesbednek, mert a rajhoz csatolják magokat sok méhek s így az anyaköpiében a rajzásra való kedv elmúlik a megnéptelenedés miatt.”

Petrich Ferenc hazánkia az 1860-as évek táján úgy méhészkedett, hogy a befogott rajt az anyakas helyére tette, erre pedig rátette a megrajzott anyakast, a kijáró méhek mind az anyakas helyére tett rajhoz szállottak, így megnéptelenedett, a rajzásról letett; a raj a kasát a legrövidebb idő alatt kiépítette, 8—10 nap múlva a rajkasának a hegyét levágta, a felső köpü száját betapasztotta, ezzel a két kast egyesítette, a felső kas mézkamrává vált, bemézelték, az alsó pedig fészekké vált, a megtelt mézkamrát azután emelte.

Petrich eljárásával a rajoztatást már összekapcsolta a mézeltetéssel, más szóval a mézeltetéshez a köpüt megnagyobbította, a népességet pedig együtt tartotta. Az elmondottakból pedig az tűnik ki, hogy a rajoztatáshoz a kis köpük valók, a mézeléshez pedig a nagy köpük és a nagy népek alkalmasak.

A szaporítás és a mézeltetés és illetőleg a fajfentartás szempontjából a méhek társadalmi a családban a dolgot úgy osztotta fel, hogy a szaporításra az anyák és a herék megmaradtak; a család életben maradásához és fentartásához, valamint az újabb fiatalabb egyedek felneveléséhez szükséges méz, virággör, víz, ragasztó anyag behordásához, a viasz előállításához és a lépek készítéséhez és minden dolog elvégzéséhez a dolgozó méhek váltak ki. Ugy de a dolgozók még a család fentartásához szükséges ezen munkákat is koruk szerint is felosztották egymás közt, mert a fiatal méhek végzik a lakásban levő összes munkát, míg a készlet és a napi szükséglettel való gyűjtési és behordási külső munkát a kijáró öregebb méhek végzik. A méheket ezen munka felosztásra szervezetük is kényszeríti.

Dr. O. I. B. Wolff a méhek élettanának szorgalmas és tudós kutatójának dolgozataiból tudjuk, hogy az öregebb méhek szerveiben az öregség következtében sorvadások és a szervek elchitinesedése áll be, az emiatt félig meddig önkrement szervek pedig munkájukat rosszul vagy sehogysem végezhetik. A méhek ilyen főbb két szerve a fiasítás táplálásához szükséges tápanyát, vagyis a méhtejet készítő

nyálmirigy rendszere és a viasz készítő szerve a viasztükrök.

A fiatal méheknek nyálmirigyek és viasztükrök teljesen hibátlanok, azért ezek a fiasítást táplálják és dajkálják, viaszt készítenek és lépeket építenek, azért ezeket dajkaméheknek lehet tartani és nevezni; ezek 15 napos korukig Berlepsch szerint a köpüben maradnak, de dr. O. I. B. Wolff szerint ki sem repülhetnek, mert egyfelől sem nem elég erősek a repülésre, másfelől pedig a lágy szájpapláson elhelyezett szagló szerveik csak ebben az időben kezdenek pontosabban működni, mert még nincsenek jól kifejlődve, így a méz szagát sem érezhetik meg, ennél fogva hiába való volna kirepülésük. Míg az öreg kijáró méheknél már a nyál és viasz-készítő szervek degenerálódása folytán a fiasítás táplálására és a viaszkészítésre szolgáló alkalmatlan szerveikkel a belső munkára alkalmatlanok, de a külső munkákat annál szorgalmasabban végzik. A fiatal dajkaméhek a külső munkákat gyengességük és szagló szerveik fejletlensége miatt nem láthatják el, az öreg méhek a belső munkákat szerveik elkopása és elromlása következtében nem végezhetik, így a köpü fiatal, dajka, belső munkái és az öregebb kijáró gyűjtő munkások száma és egymáshoz való viszonya dönti el a köpü boldogulását.

Ugy a dajka-, mint a gyűjtő méhek különösebb figyelmünkre érdemesek, mert az eredményes méhészkedésnek külön-külön jelentős tényezői. A fiasítás ápolására, az építkezésre, az anyanevelésre a fiatal méhek alkalmasak, de gyűjteni csak az öregebb méhek tudnak, míg az építkezésre, de különösen az anyanevelésre kevésbé alkalmasak; innen van, hogy a célszerűtlenül készített mesterséges rajoknál az anyanevelés mindig hiányos, ököléltlen anyák keletkeznek, mert az anyának szánt álcák a fejlődés időszakában hiányosan tápláltak. Ugyancsak hasonló oka van annak, hogy a rajok építkezése a befogás után 3—4 hétre egy ideig abba marad, amíg ugyanis a kikéltő fiatal-méhek az az építkezést újból megkezdik. Tudván a méhész, hogy milyen munkára milyen méhek alkalmasok, a család népességét olyan munkásokból rendezi be, amilyen munkára szüksége van.

A rajoztatás és a mézeltetés egymást kölcsönösen kizárja, mert a rajoztatáshoz népes zsufolt köpü kell, de a rajzás után a népesség megoszlik, a köpü elnéptelenedik, azért az építkezés rosszul halad, a mézeltetés pedig gyenge mézlegelő esetében olyan rosszul üt ki, hogy a télire való eleség sem gyűlik be, a rajzás előtt pedig huzamosabb ideig a gyűjtési munkálatoknak is szünetelni kell; a mézeltetésre törekedve pedig a bő mézelés idejére a nagy népességet úgy kell a szükséghez képest még mindig nagyobbitáló köpükben együtt tartani, hogy a méhekben még a hajlandóság se ébredjen fel a rajzásra, mert csak ebben az esetben hordhatja be egykedőre a kínálkozó nektárt.

A rajoztatás és mézeltetés előkészítése, vagyis a rajoztatás vagy a mézeltetés követelményeinek előállítása alkotja az eredményes méhészkedés gerincét, amikor is a méhészről függ, hogy tudja a méhek családi állapotát az időjárás és méhlegelővel olyan összhangba

hozni, hogy a kitűzött célja a méhek természetével összeütközésbe ne jöhessen, hanem működésének kimaradhatatlan eredménye legyen. A méhészet ezen sarkalatos tételét a könnyebb áttekintés céljából csak általánosságban lehet egy cikk keretében kifejteni, mert a részletkérdések alapos kifejtésével több kevesebb eredménnyel és szerencsével a méhészeti könyvek írói fáradoztak.

A rajoztatás és mézeltetés szükséges közös feltételei:

1. A jó méhlegelő.
2. A jó telelés, mert csak a népesen kitelelt köpük foghatnak már kora tavaszon nagy erővel úgy a fiasításhoz, mint a kora tavaszi mézlegelő alapos kihasználásához.
3. A szaporán petéző anyák.
4. A nagy népesség, de csak addig az időpontig, amíg a köpü zsufolttá kezd válni; ekkor már a rajoztatás és mézeltetés irány két felé válik és a köpü nagysága dönti el, hogy a család rajozzék vagy mézeljen.

A rajzásnak kedvez:

1. Az öreg anya, mert az ilyen már az előző évben párzott anya a rajzásra hajlandó, a létfenntartásból kifolyólag.
2. A kisebb köpü, mert csak ezek válhatnak hamar zsufolttá és ebben telik meg leg hamarabb minden sejt mézzel és fiasítással, a zsufoltságban a méhek a lépeket vastagon borítják, egymást ennél fogva még a szabad mozgásban is hátráltatják.

3. A zsufoltság miatt fejlődő hőség a méheket a minél hamarabb kirajzásra ösztönzi.

4. Végül kedvező a rajzásnak a meleg nedves időjárás, mert egyfelől a virágok a nektárt ilyenkor választják ki a legbővebben, más oldalról pedig a kijáró gyűjtő méhek a mézgyomruba levő mézet sehova sem tudván elhelyezni, a rajzásra leghamarabb határozzák el magukat. Némelyek azt állítják, hogy a rajzásra a hignektár a legkedvezőbb, ezt a körülményt azonban az előbbiek szerint már csak a meleg nedves idő következményének lehet tekinteni.

A mézelésre kedvező körülmények:

1. Az idén párzott szaporán petéző anya, mert az ilyen anyával a törzs rajozni nem szokott, azonkívül a gyűjtéshez szükséges nagy népességet csak ez tudja előállítani, de ugyan csak a nagy törzs sok pusztuló méhét is az új nemzedékkel csak ez tudja pótolni.

2. Nagy, de a szükséghez képest még mindig nagyobbítható olyan köpü, amiben a legtöbb méznek, a legtöbb fiasításnak és a legtöbb méhnek zsufoltság nélkül még mindig van helye.

3. A köpü megszűntetése vagy a felső kijárával, — ami a legkényelmesebb — vagy más módon, hogy az elviselhetetlen melegség ki ne fejlődhessek.

A felsorolt tettelekből az tűnik ki, hogy a mézeltetésre kedvező körülmények a rajzásra kedvezőtlenek, sőt meg is akasztják a rajzást és viszont, de ösmeretesen lévén a rajzásnak az okai, a rajzásra vagy a mézeltetésre kedvező körülmények, úgy intézkedhetünk, hogy célunk elérésére eszközül válhatnak a méhek. Kitűzött célunkat a rajoztatást vagy a mézeltetést el is érjük, ha a célunkat hátráltató körülményeket kitudjuk küszöbölni, a célunk elérésére kedvező körülményeket előidudjuk állítani.

Ezekből úgy vélem, hogy a méhészeknek nem pénzbeli segélyezés, hanem megbízható útbaigazítás kell, amit pedig semmi féle állami támogatott méhészt egyesület nem pótol.

A fentiekben azt akartam bizonyítani, hogy a méhek életfeltételeinek megfelelő természetes irány követése a helyes méhészkedési rendszer, a mesterkéeltséget pedig a méhészetből kiküszöbölendőnek vélem. Nincsen szükségünk új méhészeti irányra vagy rendszerre, hanem csak arra, hogy a méhek családi állapotát célunkhoz képest engedjük fejlődni, munkálatainkkal pedig a méhek természetét figyelembe véve, alkalmazkodjunk a mézlegelő és az időjárási viszonyokhoz.

A szaktudósító intézményről.

Irtá: *Szentszéki György.*

Megtört a jég! Szaklapunk ára, illetve egyleti tagdíjunk a békebelli paritás csaknem fele értékére emeltetett fel. Nem sok, de egyelőre elegendő ahhoz, hogy kitűzött célunk megvalósítását tervszerűen megkezdhessek.

Egyletünk igazg. választmányának helyes intézkedései folytán igen szépen fejlődik, miért is remélhető, hogy Erdély összes méhészei nem sokára táborunkhoz csatlakoznak, s így egyesült erővel megvalósíthatnók mindazon hasznukat szolgáló terveket, melyeket egyenként, nemtörődömségünkkel soha el nem érhetnénk. Ha sikerülhet egyletünk keretében a szaktudósító intézményt, a méhtermékek értékesítési, tenyészegylet és biztosítás ügyet helyesen megszervezni, egyleti életünkben a testvéri szereteten kívül a közügyek iránti érdeklődés is éreztetni fogja jótékony hatását. Ez alkalommal a szaktudósító intézmény fontosságával kívánok foglalkozni, a többi problémákkal pedig majd akkor, ha ennek érdemleges elintézése befejezést nyert.

El sem képzelhető méhészeti szaklap, egy jól organizált tudósító kar támogatása nélkül, mert egy helyesen megszerkesztett havi hivatalos jelentés, — mely méhésztársaink állapotaink hű tükrét kell alkossa — nemcsak a méhészek hasznos és tanulságos olvasmányát képezi, de a méhtermékek eladásával foglalkozó kereskedők és iparosok figyelmét is megragadva, feltűnő módon gyakorol befolyást az áruk alakulására, mert hiszen azt az összes napilapok közgazdasági rovatukban nyomban leközlök. Kívánatos volna, hogy a tudósító-kar jársonként sőt exponáltabb helyeken községenként szerveztessék és jelentése havonként egyszer, pontosan megállapított napon eszközöltessék a következő kérdések szerint:

Január-február: Méhek kirepülésére volt-e alkalom? Időjárás? Mézárak cukorfok szerint: Nemes méz (akác, hárs, vegyesvirág) nagyban L — kicsiben L — Ipari méz (tisztosfü, hajdina stb.) nagyban L — kicsiben L — Viaszárak: nagyban L — L —

Március: A tisztuló kirepülés megtörtént-e és mikor? vérhas fordult-e elő? virágporhordás megkezdődött és miről? Időjárás? Méz és viaszárak, mint januárban.

Április: A kitelelés arányszáma? mely virágok szolgáltatják a nektárt és himport és mily eredménnyel? a családok gyarapodásának arányszáma? a méhészek kasos, vagy kaptáros tenyésztési rendszert követnek? Időjárás? Méz és viaszárak, mint januárban.

Május: A családok gyarapodásának arányszáma? mely virágok szolgáltatják a nektárt és mily eredménnyel? vannak-e vándorlásra alkalmas területek? Időjárás? Méz és viaszárak, mint januárban.

Június: A rajzás kezdete? mely virágok szolgáltatják a nektárt és mily eredménnyel? az első mézszüret átlagos arányszáma? költésrohadás nem lépett fel? Ha igen, a mezőrendőri törvény vonatkozó rendelete fogantatott-e? Időjárás? Méz és viaszárak, mint januárban.

Julius: A rajzás átlagos arányszáma? az anyák megtermékenyülésének arányszáma? milyen virágok szolgáltatják a nektárt? Időjárás? Méz és viaszárak, mint januárban.

¹ Pusztulás, vagy egyesítés folytán hány százalékkal csökkent az állomány.

² Hány kereten állanak az erős családok.

³ Tíz mézelő törzset véve alapul, melyből 4 gyengébb és 6 erős; 4 család után a 10 orsz. kis keretet számítva — 40, a 6 család után a 20 keretet számítva — 120 keretet nyerünk, tehát a keretek átlaga 16 darab 70 dgr. mézzel számítva 11 kg. 20 dgr. mézátlatot kapunk.

⁴ A törzscsaládok hány százaléka rajzott?

⁵ Tíz szüzanya közül hány termékenyült meg sikeresen?

Augusztus: Milyen a rajok és törzscsaládok állapota? milyen virágok szolgáltatják a nektárt és himport? tisztosfüből milyen eredményű a hordás? Időjárás? Méz és viaszárak, mint januárban.

Szeptember: A méhcsaládok betelelése megnyugtatóan befejeztetett-e? Az őszi mézszüret átlagos arányszáma? Gyűjtenek-e a méhek és miből? Időjárás? mily arányú a méz iránti érdeklődés? Méz és viaszárak, mint januárban.

November—december; Mennyire haladt a vidék méhésze? Ennek fejlesztése érdekében minő intézkedések volnának szükségesek? Egyletünkben a következő új tagok belépni kívánnak: Időjárás? Méz és viaszárak, mint januárban.

Ezen jelentések összesítve; alföldi-zóna = szőlő égálj, közép-zóna = tengeri égálj, felső-zóna = rozs égálj. Erre vonatkozó bővebb magyarázat f. év január 3-iki „Hogyan rendezzük be méhésztársainkat?” című cikkem keretében foglaltatik. Alföldi, közép és felső-zóna meghatározással, tömör, de világos mondatokban feldolgozva, szaklapunkban közzétételének.

A fentiekben óhajtottam a szaktudósító intézmény fontosságára azon biztos tudatban rámutatni, hogy a megvalósítás érdekében arra hivatkozott méhésztársaim egyletünket legjobb tudásukkal és készségükkel támogatni szíveskedjenek.

Lengyel méhésztársak.*

(A „Buletinul Apicultorilor” nyomán.)

1. *A Dadant-Blatt kaptárak kezelése.* Ezen kaptárak keretmérete: 435 mm hossz és 300 mm szélesség s a fészkek egy sor ilyen kereten helyezkedik el. Lengyelországban azt tartják, hogy egy erős család, amelyik megrajzott, több hasznot ad (beleértve a rajt is), mint ugyanaz, ha nem rajzolt.

10 nappal a főhordás előtt a serkentő etetéssel erősre kifejlesztett családot megfosztják összes építményeitől az egy keret kivételével, amelyiken rajta volt az anya. A kiszedett kereteket a rajta ülő méhekkel együtt a méztárba helyezik el, (miután ezen kaptár mézes keretei csak felakorra magasak, két mézfiókot kell egymásra tenni), a fészektér pedig mulélepes keretekkel lesz kitöltve. A fészektér eredeti — alsó — rőpnyílása megmarad, de rőpnyílás van a méztáron is, a két fiók pedig egymástól el van zárva.

Alul a kijáró méhek kiépítik a mulélepeket, az anya petéz s amikor beáll a főhordás, a lépek megtelnek mézzel. Felül a sok zárt fiasítás ontja a fiatal méheket, a család anyát nevel s nem lévén elfoglalva a fiasítással, bőven ráér a nagy hordás kihasználására s a a lépekből kibuvó fiasítás helyét méz foglalja el.

Hordás után az öreg anyát kifogják, a két családot egyesítik és kiselejtezzük a régi lépeket, az alsó fiókban berendezik a család fészket a felső fiókot eltávolítják.

Az eredmény: minden évben fiatal anya, sok méz, sok viasz 1—1½ kg), állandóan szép új lépek és nagyon erős család.

A két családot — természetes — nem feltétlenül kell egyesíteni. Ha mind a kettő elég erős, úgy külön-külön is be lehet telelni s a telep méhállományát akár a duplájára is felemelni.

2. *Hogyan kezelik a szláv kaptárt?* A szláv kaptárnak csak egy fiókja van, amelybe egy sorban 10 drb 48 cm magas és 22.7 cm szé-

* Lukács Ottó erdőmérnök (Máramarossziget) méhésztársunkat felkértük, hogy a román méhésztársaságokban megjelenő és olvasóközönségünk érdeklődésére számot tartó közleményeket lenne szives figyelemmel kísérni és lapunk hasábjain tolmácsolni. Az első közleményét közöljük ez alkalommal méhésztársi köszönettel.

les keret helyezhető el. Tehát nagyon egyszerű a szerkezete.

10 nappal a főhordás előtt az anyát kifogják. A család két új anyát nevel, de amíg ez petézni kezd, addig a főhordás lezajlik s a dolgozó méheknek — fiasítás apadásának hiányában — bőven volt idejük a főhordást kihasználni.

Lengyelországban a főhordás körülbelül június hó 25-én kezdődik és 26 napig tart. Ezen idő alatt ezen rendszerrel kezelt kaptárból 2 szer 3-szor is lehet pergetni s az eredmény 25—35 kg.

Az előbbi kezelési mód azonban jobb és jövedelmezőbb.

3. Öreg vagy hibás anyák kicserélése. Erre nagyon érdekes módot használnak a lengyel méhészek.

Két kaptár közül az egyikben, mondjuk az A-ban van az öreg anya s a másikban a B-ben van a jó anya. A repülési idő alatt kivesszik a B. kaptárból a fiatal anyát és kalitkába helyezve az A. kaptárba teszik s egyidejűleg felcserélik a két kaptárt.

Mi történik? A B. kaptár kijáró méhei visszatérve a mezőről az A. kaptárba szállnak, ahol ráismernek a kalitkába zárt saját anyjukra, ápolják és megölik az öreg anyát. 24 óra múlva az elzárt anyát ki lehet szabadítani.

A B. kaptárba, amely az A. kaptár helyén van ugyancsak kalitkában fiatal és termékeny anyát adnak.

Szemelvények tagtársaink leveleiből.

M. Közlöny 3. számában, Dr. Várady László orvos ur kérdésére felelet.

A méhek azért fogyasztottak sok mézet, mert enyhe volt a tél. A méhek telelésének egyik fő feltétele a teljes nyugalom. A telelés két időszakra oszlik. A telelés első időszakában a méhek nagyon keveset fogyasztanak, amennyiben téllenségbe, szorosan gömbalakba húzódva vannak.

A tevékeny élet időszakában megkezdődik az anya a petézést, persze először csak kicsi körben, vagy egy-két lépen és ekkor a fiasítás nagyságához mérten megkezdődik a mézfogyasztás erősebb tempóban. A fiasítás táplálására már a lépekben levő virágpórt és vizet is fogyasztanak.

A telelés második időszaka a tavaszi tisztuló kirepüléssel február végén, március elején véget ér.

A méhek annál jobban telelnek és kevés mézet fogyasztanak mentől hosszabb a telelés első, vagyis a tengődő élet időszaka.

Ha a tél enyhe, áldozatul esnek éppen a legerősebb családok, mert túl korán kezdik el a fiasítást. Az enyhe tél jobb a gyenge családoknak és az erősebb hideget a nagy családok bírják ki. Az időjárást nincs modunkban kormányozni, de a kaptárt olyanra kellene készíteni, hogy kiegyensúlyozza az időjárás szélsőségeit. Én azt tapasztaltam, hogy az a család amelyik fiatal lépen telel, jobban telel mint a másik a barna, öreg lépen.

Sorakoztassuk fel a hibáinkat: Ugy tanultuk, hogy telelésre legjobb az „öreg fekete lép” mert jó melegtartó, ez igaz, de éppen az a baj, hogy igen meleg — jobb a fiatal lép. „Legjobb a meleg építmény” — ez sem úgy van, mert sokkal jobb ha a lép a kijáróval szembe áll az elérvel, vagyis hideg építmény. „Jó meleg bélelt kaptár”, ezt megcáfolja a vékony gyékény kas.

„Alsó kijáró” azért, hogy a méhek meg ne faggyanak, ezt megcáfolja a felső kijáró. „Az ablakokra, mézkamarába stb. papírt, takarókat kell tenni” ezt is megcáfolja az egyszerű igénytelen gyékény kas.

Tehát megállapíthatjuk azt, hogy éppen az ellenkezőjét csinálják és csináljuk a mit a méhek szeretnek.

A méh lakások nagy százaléka nem a

méhek, hanem az ember szempontjából készültek és nagyon kevés kaptárfeltaláló tartotta egyedüli főcéljának, hogy először is a méhek természetes ösztönét kielégítő lakást szerezzen.

A kaptár célszerűen mérete is az oka a méhek nagymérvű pusztulásának, továbbá, hogy a méheket nagyon sok kaptár típusnál be kell teleltetni, vagyis telelésre fészket rendezni.

Hasonlítsuk csak össze a kast illetőleg a kas fészket a kaptár fészkekkel, a kas fészket a méhek az ők legjobb tudásuk mellett, az örökre rendező ember segítő keze nélkül is jól es adott körülmények közt is a legjobban elrendezi, bizonyítja az, hogy a kasokba nagyon jól telelnek a méhek, kisebb a pusztulás.

Tehát azok a kaptárok, amelyeknek a fészket rendezni kell, a méhek szempontjából célszerűtlenek.

Ha pedig a közt kell választani, hogy hideg-e, vagy meleg betelelés jobb a méheknek, eddigi tapasztalataink és főképpen a méhek utmutatásai szerint a hideg teleltetés előnyösebb a melegenél.

Vannak Amerikában, Oroszországban stb. olyan teleltetési módok is a melynek lényege az, hogy egy bizonyos hőfokon fentartott telelő helyen teleltetik a méheket, de ezek oly költséges dolgok, hogy a mi szerény kereteink közt mozgó méhészetünk azt nem bírja el.

Ezen teleltetési mód nagy előnye, hogy gyenge kis családokat is, az elpusztulás veszélye nélkül, kevés mézfogyasztással és abszolút teljes nyugalmat élvezve teleltetnek ki, ellentétbe pedig minálunk a méhek tulsokai fogyasztanak, mert a kaptárak tulnyomó része olyan, hogy abba nem kapják meg azt a mit ők jogosan elvárhatnak lakásadó gazdáiktól — az embertől — a téli teljes nyugalmat.

Méhésztársi üdvözzel:
Fánta Károly.

Melyik kijáró a jobb, az alsó vagy a felső és melyiknek mi az előnye és hátránya?

E kérdést vetette fel lapunk múlt számában egyik méhésztársunk és kértük olvasóinkat, hogy rövid feleleteket szíveskedjenek beküldeni. A beérkezett válaszokat az alábbiakban közöljük:

A méhecske felelete a feltett kérdésre:

Valamikor réges-régen, faodu volt a lakásom. Abban éltem szép napokat, az volt az én világom. Jött az Ember nagy fejszével s el vitt az udvarába. Bele tett egy kicsi kasba, azután egy skatulyába. Nagyon sokat sírtam érte és az okát nem tudom. Munka erőm guzsbaköve, mért kicsi a lakásom? Igaz, hogy csak egy szobánk volt, de tágas, kényelmes. Sohse volt a bajunk akkor, hogy a butor penészes. Sokan voltunk és gazdagok, de nem is mertek meglopni. Pedig a szobánk ajtaját sohse szoktuk bezárni. Nyitva volt az télen, nyáron, nappal úgy mint éjszaka. Nem kellett az ajtónkra — cifra bádog tolóka. A nagy ajtó magasan volt, nem kellett kintlődni. Rossz levegőt és vízpárát magunknak kihajtani. Nagy lakáshoz illő butor szaporodás és vagyon. Megvolt minden amit kellett s — így megvolt a nyugalom.

Fánta Károly.

A méhek a fészket a köpű szája körül alakítják meg de Gravenhorst tanítása szerint a köpű szájának a helye, ha a lépek 25 cm-nél nem szélesebbek a köpű fenekénél legfeljebb 12 cm-el lehet feljebb, a 29 cm széles keretnél a köpű derekán is lehet, csak ha 35 cm-nél szélesebbek a keretek lehet a köpű szája fent.

A méhek a legkényelmesebben a köpű derekán levő kijáró körül alakíthatják meg a fészket, mert ekkor a köpű szája körül minden irányban terjedhet.

Mint hogy a helyesen megalkotott fészkekben a méz a fiasítást körül fogja, teltire a szükséges méznek a fészkek felett kell állani: Sőtér szerint e fészkek magasságának legalább 45—48 cm-nek kell lenni, mert különben a méznek a fészkek felett nem jut hely.

A Boczonádi álló és fekvő nagy kaptárban a kijáró fent van, ezekben a méhek nagyon jól telelnek, mert a nedves levező a felső kijárón eltávolodván a köpűben lucskok nincsenek, sem a lépek nem penészesek, sem a méhek nyér el nem romlik, de a máz nem a fészkek felett van. Ennélfogva a 35 cm-nél szélesebb keretekkel ellátott olyan köpűkben, amelyekben a fészkek magossága 48 cm, ha a kijáró a köpű derekán van kivágyva úgy a nyári, mint a téli fészkek magától kialakul, a mikor is a méheknek a méhésztől által való beteleltetése feleslegessé válik, mert a méhek a fészket maguk is a szükséghez képest alakítják meg.

Ezekhez képest a 35 cm-nél szélesebb kereteken a 48 cm magas fészkekkel berendezett köpűkben a kögű derekán levő kijáró a célszerű.

A méz elszedésekor a méhek elszökötésére, a mesterséges raj készítésére és a különböző fogások kivételére célszerű, ha a köpűn több kijáró van vagyva (azonban csak egy van használatban). A Boczonádi 42-ös köpűn elől 4, hátul 3, összesen 7 kijáró van, a Hungária kaptáron pedig elől 3 kijárót találunk.

Horhü Balla István.

Az országos egyesületi kaptárhoz feltétlenül csak alsó kijáró alkalmas, mivel a felsőkijárós kaptár méhei a kijáró előtt alkotják meg a telelőcsomót, (fészket) az országos keretek pedig nem elég szélesek ahhoz, hogy azon elegendő élelmet rakhassanak a teleléshez és mivel a méhek télen nem tudnak lefelé vonulni, hiába van a II ik szakaszon méz a család éhen pusztul. A felső kijáró csak a Boczonádi vagy az annál is szélesebb keretű kaptár vagy kasnál alkalmas. Mert ezeknél a téli fészket körül kószoruzhatják a teleléshez szükséges mézzel.

Prunár János cipész m.

Kedves méhésztárs! Figyeld meg méheidet munka közben és megfogsz győződni, hogy azok a röplyuk kérdéssel nem törődnek, ha pedig véleményemre vagy kíváncsi, tanácsolom; maradj lent, mert a magasból könnyen lecsúszol!

Szentpéteri György.

Az én tapasztalatom után a felsőt pártolom, mert az alsón az ellenségek elfogják az este hazatérő méheket és más rablók s egerek gyengébb családoknál lent garázdálkodhatnak míg a dolgozó méhek fent dolgoznak. A teherrel hazatérő méheknek könnyebb bemenni, mint alólról felfelé, míg alsó kijáró volt nagyon sok virágpórt találtam a kaptár alján s mióta felső van ettől a kártól mentve vagyok. A rajok és gyenge családok fentartózkodnak s alólról felhül a költőfészkek, ellenben a felső kijárót el tudják ők is dugaszolni és sem ellenség, sem hideg levegő nem mehet rájuk.

Dlma gépész.

Felső kijáró azért jobb, mert a telelő idő alatt tiszta, száraz, jó levegőt kap a család és nem kényszerül szellőztetésre minden kis hő változásra — mint ezt teszi az alsó kijáróval bíró, de egyébként egyforma erősségű család — ezt sokszor meghalgotam a szabadban telelő családoknál tél idején. És a kaptárban hagyott összes lépek penész nélkül érik meg a tavaszi kijáró teljes nagyságban nyitva (nov. tól febr. ig). Hordáskor a ki és be repülőket nem akadályozták a szellőztető munkások. (legalább is nem annyira). E helyen, hogy kitérjek Barick Barabás méh. társ ur röpdeszkáról írt véleményére mindenben — *felső kijáró mellett* — osztom és megtoldanám szerény megfigyeléssel, röpdeszka nélkül hordástalan őszi és tavaszi időben, sokszor élvezettel elnézem sokáig, hogy kúrió méheket még leszállni (hogy nincs röpdeszka) sem engedi az a pár órából ó méh, sőt szembe repül vele és úgy bukik le. A felső kijáró csak széles lépű kerethez jó legalább 30×30 és több, keskenyebbtelelni csak alsó a jobb kijáró. Bartha Gyula.

Egyleti élet.

Ingyenes méhészeti tanfolyam Kolozsváron.

Az Erdélyrészi-Méhész Egyesület a méhészeti szakismeretek terjesztése céljából folyó évi május hó 26-tól június hó 4-ig méhészeti tanfolyamot rendez a méhészeti iránt érdeklődő kisgazdák és egyéb foglalkozást űző felnőttek, valamint közép- és főiskolai tanulók és teológusok számára. A tanfolyamon férfiak és nők, fiúk és leányok egyaránt résztvehetnek. A jelentkezéseket május hó 22-ig, naponta 9—2-ig elfogadja az Erdélyrészi-Méhész-Egyesület titkári hivatala (Kolozsvár, Str. Muresan v. Atilla-utca 10). A tanfolyam hallgatói jelentkezéskor 100 Lei beiratási díjat fizetnek, egyébként a tanfolyam ingyenes.

A tanfolyam előadói, tárgyai és órarendje:

1926. május 26-án szerdán, az Erdélyrészi-Méhész-Egyesület titkári hivatalában (Str. Muresan v. Atilla-utca 10. sz. a.) a tanfolyam megnyitása. Dr. László Márton előadása: a méh természetrajzi ismertetése.

1926. május hó 27-én, csütörtökön, az Erdélyrészi-Méhész Egyesület házsongárdi méhészeti telepén: Balázs Péter ig. tan. tart szemléltető előadást: a gyakorlati méhészetről.

1926. május hó 28-án, pénteken, a titkári hivatalban özv. Kremnitzkyné, Fröhlich Ilona tart előadást a méz és viasz feldolgozásáról. Megfelelő női hallgató jelentkezése esetén mézes tésztát készítő tanfolyam is tartatik, amelynek részvételi díja külön 200 lei.

1926. május hó 29-én, szombaton, dr. Péter Béla c. gazd. akad. igazgató tart kirándulással egybekötött szemléltető előadást a mézelő növényekről. A kirándulás helyét és idejét előző napon közli a tanfolyam vezetősége.

1926. május hó 30-án, 31-én, továbbá június hó 1, 2 és 3-án, vasárnap, hétfőn, kedden, szerdán és csütörtökön Balázs Péter ig. tan. folytatja előadásait a gyakorlati méhészetről.

1926. június hó 4-én csütörtökön a titkári hivatalban Török Bálint az E. M. E. főtitkára tart előadást a méhészeti eszközökről.

Előadás után a tanfolyam bezárása, bizonyítványok kiosztása.

Az előadások mindenkor d. u. 4 órakor kezdődnek és a sorrendjükben, vagy időpontjukban beálló esetleges változásokat a tanfolyam rendezősége mindenkor idejében a hallgatók tudomására fogja hozni.

A tanfolyam csak az esetben fog megtartatni, ha legalább 20 hallgató jelentkezik.

Cluj Kolozsvár, 1926. május hó 27-én.

Az Erdélyrészi-Méhész-Egyesület Elnöksége.

Tagdíjnyugtázás. Az E. M. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be 1926. apr. 1-től.

1925. évre 50 lei tagdíjat fizettek: Király János Kolozsvár, dr. Radetzky Károly Erdőd, Rác Lajos Rátosnya.

1926. évre 100 lei tagdíjat fizettek: F. Nyerges József Kolozsvár, Fodor József (II. rész), Szakmári József (II. rész), Varga János (II. rész), Fánta Károly (II. rész), Pávelka Antal Dés, Id. Kicsid Géza Kajántó (II. rész), dr. Viola Sándor Székelykeresztúr (II. rész), Király János Kolozsvár (I. rész), Gy. Rednik Gyula Bikszád-füred (II. rész), Mallász József Déva (I. rész), Várady Béla Kolozsvár, Máthé Ferenc Magyarost

József Biharpiúspöki (I. rész), Nagy Géza dr. Fényes Kálmán Arad (II. rész), Tordal József (II. rész), Bonczl József Bánffyuhnyad, Gocsmán József Serestély (II. rész), Tamás Péter Remete, Bálint Márton Alsósófalva, Schrelber András Nagysánc, Varró Miklós (II. rész), Máthé György Uzdiszentpéter (II. rész), dr. Radetzky Károly (I. rész), Simonca Grigorie Erdőd (I. rész), Rác Lajos Rátosnya (I. rész), Novotiny László Feketegyőrös (II. rész), Szabó Zoltán Szilágynagyfalu, Haranthy Dezső, Nagy László Csikgorbó, Engli Vilmos Palotallva (II. rész), Irgalmas Nővérek Belsőnyér (II. r.), Kerrner Herman (I. rész), Oro János Világos (I. rész), Fink Sándor Török Ferenc Nagyenyed, Helne Filipp Oravica, Albert Mihály Székelyudvarhely,

Ajtay Lajos Zalatna, Balázs Árpád Brassó, Boér Gyula Alsórákos, Duka Kristóf (I. rész), Kelemen József Mezőriics (I. rész), Thelsz János Kolozsvár, Fábry József Borsa (II. rész), Uskovits Lajos Arad, Szekeres István Marosludas, Páll Albert Zetea, Szóher Mihály Aranyosgyéres, Hídvégi Imre Erselénd, Mihály Gyula Bonczhida, Vernes Ferenc Toroczkó, Moré János Mititel, Tattay Gyula (75 L), Szabó Gerson Naszód.

1927. évre 100 lei tagdíjat fizettek. Varga János (II. rész), Fánta Károly Dés (II. rész), dr. Viola Sándor Székelykeresztúr (II. rész), Varró Miklós (I. rész), Máthé György Uzdiszentpéter (I. rész).

Új tagok jelentkezése. Lapunk legutóbbi számának megjelenése óta a következő méhészetszakasok kérések az E. M. E. tagjai sorába való felvételüket: Szilágyi János Margitta, Horváth Ferenc Kurtics, Ehrnberger Károly Várfalva, Finta János Szászegerbegy, Méhésznaplár szerkesztősége Tés, Kosovszky János Tenkegörsöd, Keresztes Sándor Míkefalva, Nagy Géza Patakfalva, Simonea Grigorie Erdőd, Vernes Ferenc Toroczkó, Adam Béla Nagyderzsda, Bálint Márton Alsósófalva, Orró János Világos, Helne Fülöp Oravica, Kernes Herman Világos, Magyarost József Biharpiúspöki, dr. Onisca György Szentjakab, Sipos Sándor Sárköz, Skyva Ferenc Visóbisztra, Szóher Mihály Aranyosgyéres, Szabó Zoltán Szilágynagyfalu, Schafar Walter Szász-szentiván, Thelsz János Kolozsvár, Tamás Péter Magyarremete, Vekovits Lajos Arad.

Különfélék.

Kitüntetés. Valló Árpádot a m. kir. földművelésügyi miniszter országos méhészeti főfelügyelővé nevezte ki. Valló Árpád háta mögött évtizedes múlt áll, aki mindig nagy buzgalommal, igyekezettel, ambícióval szolgálta a méhészeti ügyét. Kitüntetéséről bizonyára örömmel vesz tudomást az erdélyi méhészársadalom is, mert az valóban igaz érdemeket jutalmazott. Kitüntetése alkalmából mi is melegen üdvözljük őt!

Lapunk múlt számához mellékelünk egy-egy tagsági nyilatkozatot. Több tagtársunk volt szíves azt aláírni és beküldeni. Akik még nem szereztek volna ennek felhasználásával új tagot kérjük, hogy mielőbb tegyék azt.

Tagsági díj. Az E. M. E. 1926 évi tagsági díja 100 L. mely egy összegben január hó 1-én esedékes és legkésőbb június hó 1-ig beküldendő a titkári hivatalhoz.

Cím és lakásváltozások pontos beküldését kérjük, nehogy a lap küldésében fennakadás történjen.

Pénzküldeményeknél kérjük az utalvány-szelvényen feltüntetni az összeg rendeltetését.

Mivel szolgálhatják a választmányi tagjai az egyesület érdekeit. Egy vidéki újonnan választott igazgató-választmányi tagunk köszönettel elfogadva a megtisztelő megbízást szerényen mentegetőzik, irván, hogy ritkán jöhet be gyűlésre és másként mivel tudna segítségére lenni az egyesületnek. — Bizony nagyon sok oldalulag! 1. Taggyűjtés után. 2. A helybeli tagok felemelt tagdíjainak beszedése és egy tételben való beküldése által. 3. Szakközlemények küldése által stb.

Nem kaptunk egy fényképet és leírást sem. Lapunk múlt számában azt a gondolatot vetettük fel, hogy egymás méheseinek megismerése céljából fénykép felvételekkel egy pár soros leírást küldjenek be méhészársaink s kapcsolják össze a leírást a környék méhészeti helyzetének vázolásával. — E számunkra nem kaptunk még semmi ismertetést sem fényképet. Reméljük, hogy ami késik nem múlik. Érdeklődéssel várjuk, hogy ki lesz az első, aki a jeget megtöri és ismertető sorokat küld.

Valló—Török: A méhtenyésztés vezérfonala című méhészeti szakkönyv megrendelhető az E. M. E. titkári hivatala útján 25 lei beküldése ellenében. Portó díj 1 L.

Méhészeti tanfolyam Marosvásárhelyen. A Marosvásárhelyen rendezendő méhészeti tanfolyamot az egyesületünk június hó első felében óhajja megtartani. A tanfolyam előkészületi munkálatai folyamatban vannak és annak idejét, órarendjét, továbbá az arra vonatkozó egyéb tájékoztatásokat a M. K. jövő havi számában részletesen ismertetni fogjuk.

Özv. Kremnitzkyné szül. Fröhlich Ilona: Házi mézestészták és méhtermékek feldolgozása című füzetek kapható lapunk kiadóhivatalánál magyar, német és román nyelven. A magyar kiadvány ára 25 lei, a román és német 30 lei darabonként. Portó díja: 1 lei.

Vándorgyűlések. A M. K. múlt havi számában közöltük, hogy az egyesületünk a folyó évben Aradon és Székelyudvarhelyen vándorgyűléseket rendez, melyekre nézve az előkészületi munkálatokat már megkezdettük és kérjük a t. méhészársainkat, hogy a vándorgyűlések érdekében a méhészeti körében minél nagyobb tevékenységet kifejteni sziveskedjenek, hogy azon a méhészársadalom kellő számban képviselve legyen. A vándorgyűlések idejét, programját stb. a M. K.-ben idejében közölni fogjuk.

Figyeljünk a tagdíj nyugtázásokat. Felkérjük tisztelt Tagtársainkat, hogy a tagdíj nyugtázásokat állandó figyelemmel kísérik sziveskedjenek lapunkban, mert postai portó kímélése okából a tagdíj nyugtázásokat csak a Méhészeti Közlönyben eszközöljük.

Műlép árak: Kg.-ként 260 L. **Viasz árak:** Kolozsváron nagyban kg.-ként 200 L. kicsinyben 220 L. **Méz árak:** Kolozsvárt nagyban 36—40 L. kicsinyben 46—60 L. kg.-ként.

„A röpdeszkáról“ c. cikkre a következőket vagyok bátor megjegyezni: A tisztelt cikkíró urnak nagyon helyes a megállapítása, a széles röpdeszka nagyon rossz, a keskeny sokkal jobb. Sőt talán a keskeny is több kárt csinál a méheknek mint hasznot, vagyis a röpdeszka nem is olyan fontos mint sokan hiszik. Megfigyeltem sokszor a felső kijáróból a méhek kirepülését és azt tapasztaltam, hogy a röpdeszka nem veszik igénybe és a legtöbb méh a kijáróból ki és oda repül, tehát a tengerrel, elfáradva a röpdeszka alá kerül mentő szélesebb a röpdeszka, annál nagyobb utat kell megtegyen, eltenben ha nem volna egyáltalában mint a felső kijárós kának, esetleg a faodonak sincs — nem érzik hiányát, mert kevesebb fáradtsággal érik el a kijáratot.

Dés, 1926. április 12.

Fánta Károly.

Május elsejével a személy- és vegyesvonatoknál IV. osztályu vasuti kocsik fognak közlekedni. A CFR vezérigazgató-sága a személy- és vegyesvonatoknál a IV. osztályu vasuti kocsik beállítását tervezi. A negyedosztályu vasuti kocsik május elsejétől kezdve az összes személy- és vegyesvonatoknál közlekedni fognak. A negyedik osztály céljaira a fedett vasuti kocsikat fogják felhasználni, amelyekben padokat helyeznek el az utasok részére. A IV. osztályban a jegyek ára 50 százalékkal lesz olcsóbb, mint a III. osztályban.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többeknek. Méhészársaink tömegesen léptek be egyesületünkbe és részükre visszamenőleg megküldöttük a Méhészeti Közlönyt. Ma már nem rendelkezünk több régi számmal, ezért az újonnan belépő tagok ezirányú reklamációjának nem tudunk eleget tenni. Kérjük ezért az esetleg elmaradó számokat minden hó 10-ig megreklamálni.

Apróhirdetések.

Garantált tiszta méhviaszból hengerprésszel előállított műlép, mindenféle méhészeti eszköz és kaptárak legszolidabb kivitelben kaphatók Szurduki Krca Kornél méhgazdagságánál Sibiu Str. Gheorghe Cosbuc 3. Elváltalok vasszt műléppé átdolgozásra. Levelezésnél válaszbélyeg melléklendő. 3890

Jutányosan eladó Amerikai fekvő vándorkaptárak, egyesületi négy családok kaptár, átmeneti kaptárak (gyámol) rajládak. Tudakozódásokhoz, melyek Engl Vilmos méhészete Lunca-Brádulul (Palotallva) Intézendők, válaszbélyeg melléklendő. 3927

Műlép garantált tiszta viaszból hengerprésszel készltve, 24 cm. széles 120 cm. hosszú táblákban kapható Tóth István méhészeti (Furmann cég) Cluj, Reg. Ferdinand 9. Ára különként 250 L. Viaszt becserélek.